

Torah – Idf

Shiur# 459 | Mar 9th 2024

רמב"ם הלכות אישות פרק טו הלכה יט

וכן צוו חכמים שיהיה אדם מכבד את אשתו יתר מגופו ואוהבה כגופו, ואם יש לו ממון מרבה בטובתה כפי הממון, ולא יטיל עליה אימה יתירה ויהיה דיבורו עמה בנחת ולא יהיה עצב ולא רוגז.

Riddle of the Week

רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק א הלכה יב

אין בונין את המקדש בלילה שנאמר וביום הקים את המשכן ביום מקימין לא בלילה, ועוסקין בבנין מעלות השחר עד צאת הכוכבים, והכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם אנשים ונשים כמקדש המדבר.

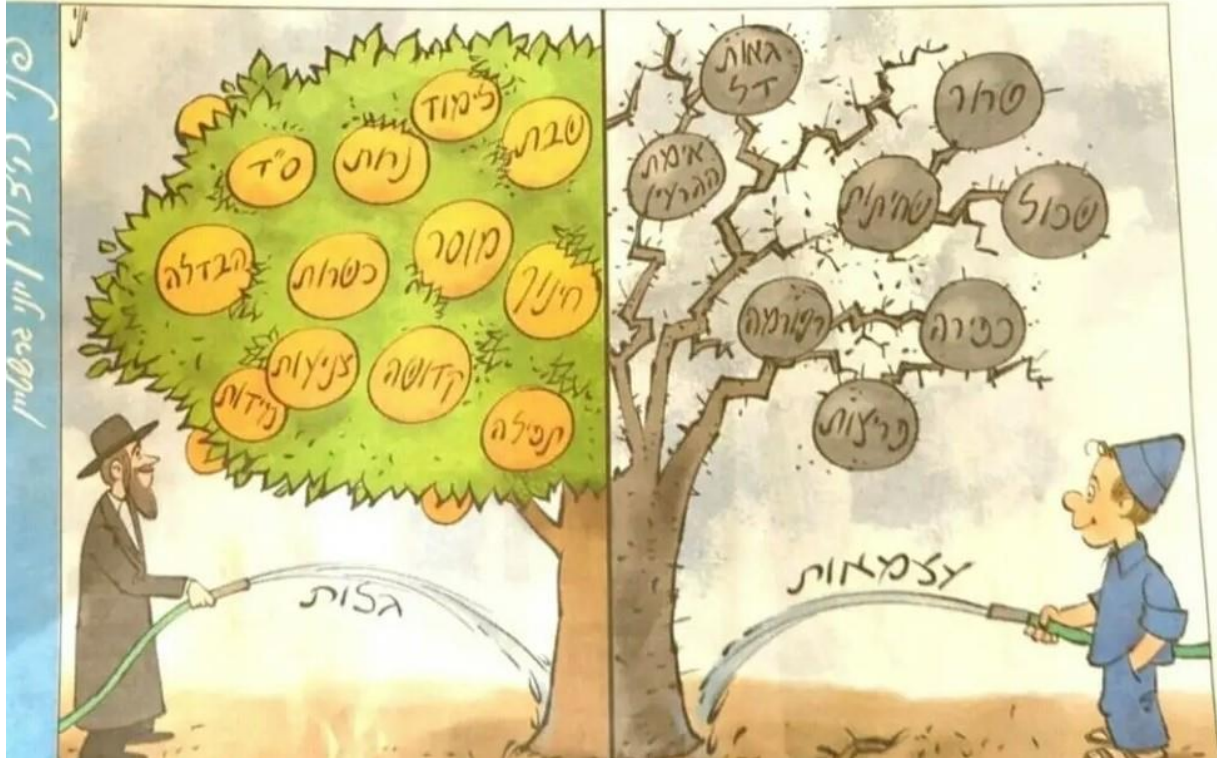
כסף משנה הלכות בית הבחירה פרק א הלכה יב

ומ"ש והכל חייבין לבנות ולסעד בעצמם ובממונם אנשים ונשים כמקדש המדבר. דכתיב ויבאו האנשים על הנשים וכתוב ויעשו כל חכמי לב וכתוב וכל אשה חכמת לב בידיה טו:

חדושי הריטב"א מסכת קידושין דף לו עמוד א

ואיכא דקשיא ליה היכי אמרינן הכא דכי כתיב בני ישראל ממעט בנות ישראל אם כן היאך נשים נודרות ונודבות קרבן דהא כתיב בפרשה בני ישראל, ואיכא למימר דהא רבינו רחמנא התם מדכתיב איש איש לרבות את הגוים שנודרין ונודבין נדרים ונדבות כשאר (חולין י"ג ב') וכל שכן נשים, והא דכתיב (שמות כ"ה ב') דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה ואפילו הכי כתיב (שם ל"ה כ"ב) ויבואו האנשים על הנשים, (ו)לא קשיא דהתם נשים מעצמן הביאו ולא נצטוו בכך אי נמי דנדבה הות וכבר נתברו נשים בנדר ונדבה כדכתיבנא.

גליון 524 ה' באייר תשפ"ב

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף צט עמוד ב

מתני'. שני שולחנות היו באולם מבפנים על פתח הבית, אחד של שייש ואחד של זהב, על של שייש נותנים לחם הפנים בכניסתו ועל של זהב ביציאתו, שמעלין בקודש ולא מורידין, ואחד של זהב מבפנים שעליו לחם הפנים תמיד. וארבעה כהנים נכנסין, שנים בידם שני סדרים ושנים בידם שני בזיכין, וארבעה מקדימין לפניהם, שנים ליטול שני סדרים ושנים ליטול שני בזיכין, המכניסים עומדים בצפון ופניהם לדרום, והמוציאין עומדים בדרום ופניהם בצפון, אלו מושכין ואלו מניחין, וטפחו של זה כנגד טפחו של זה, שנאמר: לפני תמיד; ר' יוסי אומר: אפי' אלו נוטלין ואלו מניחין, אף היא היתה תמיד. יצאו ונתנום על שלחן הזהב שהיה באולם. הקטירו הבזיכין, והחלות מתחלקות לכהנים. חל יום כיפורים להיות בשבת - החלות מתחלקות לערב; חל להיות בערב שבת - שעיר של יום הכפורים נאכל לערב, והבבליים אוכלין אותו כשהוא חי, מפני שדעתן יפה. גמ'. תניא, רבי יוסי אומר: אפי' סילק את הישנה שחרית וסידר את החדשה ערבית - אין בכך כלום, אלא מה אני מקיים לפני תמיד? שלא ילין שלחן בלא לחם. א"ר אמי: מדבריו של ר' יוסי נלמוד, אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, קיים מצות לא ימוש (את) ספר התורה הזה מפיו. אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי: אפי' לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית - קיים לא ימוש, ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ. ורבי אמר: מצוה לאומרו בפני עמי הארץ. שאל בן דמה בן אחותו של ר' ישמעאל את ר' ישמעאל: כגון אני שלמדתי כל התורה כולה, מהו ללמוד חכמת יונית? קרא עליו המקרא הזה: לא ימוש ספר התורה הזה מפיו והגית בו יומם ולילה, צא ובדוק שעה שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולמוד בה חכמת יונית. ופליגא דר' שמואל בר נחמני, דאמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן: פסוק זה אינו לא חובה ולא מצוה אלא ברכה, ראה הקדוש ברוך הוא את יהושע שדברי תורה חביבים עליו ביותר, שנאמר: ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל, אמר לו הקדוש ברוך הוא: יהושע, כל כך חביבין עליך דברי תורה? לא ימוש ספר התורה הזה מפיו.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לה עמוד ב

רבי חנינא בר פפא רמי: כתיב ולקחתי דגני בעתו וגו', וכתיב: ואספת דגנך וגו'! - לא קשיא: כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום. תנו רבנן: ואספת דגנך, - מה תלמוד לומר - לפי שנאמר: לא ימוש ספר התורה הזה מפיו, יכול דברים ככתבן? תלמוד לומר: ואספת דגנך - הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל; רבי שמעון בן יוחי אומר: אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה? אלא: בזמן שישראל עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר: ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו'. ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר: ואספת דגנך; ולא עוד, אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן, שנאמר: ועבדת את אויבך וגו'. אמר אביי: הרבה עשו

כרבי ישמעאל - ועלתה בידן, כרבי שמעון בן יוחי - ולא עלתה בידן. אמר להו רבא לרבנן: במטותא מינייכו, ביומי ניסן וביומי תשרי לא תתחזו קמאי, כי היכי דלא תטרדו במזונייכו כולא שתא. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום רבי יהודה ברבי אלעאי: בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים, דורות הראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי - זו וזו נתקיימה בידן, דורות האחרונים שעשו מלאכתן קבע ותורתן עראי - זו וזו לא נתקיימה בידן.

רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ה הלכה ד

וכיצד מסדרין את הלחם ארבעה כהנים נכנסים, שנים בידן שני סדרין, ושנים בידם שני בזיכין, וארבעה מקדימין לפניהם שנים ליטול שני סדרים ושנים ליטול שני בזיכין שהיו שם על השולחן, הנכנסין עומדין בצפון ופניהם לדרום, והיוצאין עומדים בדרום ופניהם לצפון, אלו מושכין ואלו מניחין וטפחו של זה בתוך טפחו של זה שנאמר לפני תמיד.

רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה ז

שמה תאמר עד שאקבץ ממון אחזור ואקרא, עד שאקנה מה שאני צריך ואפנה מעסקי ואחזור ואקרא, אם תעלה מחשבה זו על לבך אין אתה זוכה לכתרה של תורה לעולם, אלא עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי ולא תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה.

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף ל עמוד א

ת"ר ושננתם שיהו דברי תורה מחודדים בפירך שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד.

הר"ן מסכת נדרים דף ח עמוד א

הא קמ"ל דכיון דאי בעי פטר נפשיה וכו' - מסתברא לי דלאו דווקא דבהכי מיפטר שהרי חייב כל אדם ללמוד תמיד יום ולילה כפי כחו ואמרינן בפ"ק דקדושין (דף ל) ת"ר ושננתם שיהו דברי תורה מחודדין בפירך שאם ישאלך אדם דבר שלא תגמגם ותאמר לו וכו', וק"ש שחרית וערבית לא סגי להכי אלא מכאן נראה לי ראייה למה שכתבתי בפרק שבועות שתיים בתרא דכל מידי דאתא מדרשא אף על פי שהוא מן התורה כיון דליתיה מפורש בקרא בהדיא שבועה חלה עליו והכא הכי קאמרינן כיון דאי בעי פטר נפשיה ממאי דכתיב בקרא בהדיא דהיינו בשכבך ובקומך בקרית שמע שחרית וערבית מש"ה חלה שבועה עליה לגמרי אפילו לקרבן והיינו דקאמר נדר גדול כלומר לכל דיניו כדבר הרשות וכבר כתבתי זה שם בראיות גמורות בס"ד.

שו"ת רדב"ז חלק ג סימן תטז (תתנט)

הר"ן ז"ל כתב בריש נדרים דאע"ג וכו'. וכתב עוד באותה סוגיא דכל מידי דאתא מדרשא אף על פי שהוא מן התורה כיון שאינו מפורש בכתוב שבועה חלה עליו לענין קרבן וכו'. גם בדין השני נ"ל שכל המפרשים חלוקים עליו דס"ל דאין אדם חייב מן התורה ללמוד תמיד וכן נראה מלשון רש"י ז"ל וז"ל ר' אליעזר ממיץ דאי בעי פטר נפשיה וכו' א"כ ת"ת רשות לפיכך חלה דהא אמרינן מה הטבה רשות וכו' ובהתכלת אמרינן דאף בעידן ריתחא לא ענשי' ליה כבשאר עשה. ואי קשיא מ"מ איכא עשה דולמדתם אותם ושמא האי חלה מדרבנן ולא לחיובי קרבן בטוי ע"כ. וז"ל המפרש דאי בעי פטר נפשיה משבועות סיני שחרית וערבית ולא מושבע ועומד הוא ומש"ה דאינו מושבע ועומד לשנות לא מסכת ולא פרק חיילה שבועה עליה לחיוביה משום לא יחל אם עבר עליה ע"כ. וטעמא שאינו מושבע ועומד הא אם היה מושבע ועומד אפילו בל יחל ליכא. וז"ל רבינו יונה דאף דקרבן מחייבי' ליה דדבר הרשות הוא דשפיר איתיה בלאו וכן כיון דרשות הוא שיכול לפטור עצמו בק"ש שחרית וערבית ומיירי כשהזכיר שבועות ע"כ. הרי לך דס"ל דקריאת התורה חוץ משחרית וערבית הוי רשות ולא חיוב כמו שכתב הר"ן ז"ל וזה הלשון כתבוהו הרשב"א והריטב"א ז"ל וכן כתב הרא"ש ז"ל משמע דס"ל לכלל הני רבוותא דלא שאני לן בין מצוה הכתובה בהדיא למצוה דאתיא מדרש' כיון דהוי מן התורה אין שבועה חלה עליה וכו'.

רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה יא - יב

וחייב לשלש את זמן למידתו, שליש בתורה שבכתב, ושליש בתורה שבעל פה, ושליש יבין וישכיל אחרית דבר מראשיתו ויוציא דבר מדבר וידמה דבר לדבר ויבין במדות שהתורה נדרשת בהן עד שידע היאך הוא עיקר המדות והיאך יוציא האסור והמותר וכיוצא בהן מדברים שלמד מפי השמועה, וענין זה הוא הנקרא גמרא.

כיצד היה בעל אומנות והיה עוסק במלאכתו שלש שעות ביום ובתורה תשע, אותן התשע קורא בשלש מהן בתורה שבכתב ובשלש בתורה שבעל פה ח ובשלש אחרות מתבונן בדעתו להבין דבר מדבר, ודברי קבלה בכלל תורה שבכתב הן ופירושן בכלל תורה שבעל פה, והענינים הנקראים פרדס בכלל הגמרא הן, במה דברים אמורים בתחלת תלמודו של אדם אבל כשיגדיל בחכמה ולא יהא צריך לא ללמוד תורה שבכתב ולא לעסוק תמיד ט בתורה שבעל פה יקרא בעתים מזומנים תורה שבכתב ודברי השמועה כדי שלא ישכח דבר מדברי דיני תורה ויפנה כל ימיו לגמרא בלבד לפי רוחב שיש בלבו וישוב דעתו.

שו"ת פאר הדור סימן קמג

ואמנם מה שזכרת מענין בואך אצלי, בוא ברוך ה' ומבורך שבבאים, ואני שש ונעלוז ושמח בזה, וחפץ ונכסף ומשתוקק לחברתך, ותאב ומתאוה לראות פניך הנעימים יותר משמחתך בי, ואף על פי שיקשה עלי רכבך סכנת הים. ואמנם אודיעך ואיעצך שלא תסתכן על עצמך, כי לא יגיעך מבואך אלי זולת ראות פני ומה שתגיעך ממני כפי יכולתי. אמנם תועלת חכמה מן החכמות או להתייחד ולהתבודד עמי אפילו שעה אחת ביום או בלילה אל תוחיל בזה כלל, כי תוכן ענייני כמו שאספר לך. אני שוכן במצרים והמלך שוכן באל קאיר"א, ובין שני המקומות שני תחומי שבת, ולי על המלך מנהג כבד מאד אי אפשר לי מבלתי ראותו בכל יום בתחלת היום, אמנם כשימצאהו חולשה או יחלה א' מבניו או אחת מפלגשיו לא אסור מאל קאיר"א ואני רוב היום בבית המלך. ואי אפשר לי גם כן מפקיד אחד או שני פקידים יחלו ואני צריך להתעסק ברפואתם, כללו של דבר כל יום ויום אני עולה לאל קאיר"א בהשכמה, וכשלא יהיה שם שום מכשול ולא יתחדש שם שום חידוש אשוב למצרים אחר חצי היום, על כל פנים לא אגיע קודם, ואני מתרעב, ואמצא האכסדראות כלם מלאות בני אדם גוים ויהודים בהם, חשוב ובלתי חשוב, ושופטים ושוטרים ואוהבים ושונאים ערב רב ידעו את עת שובי, ארד מעל הבהמה וארחץ ידי ואצא אליהם לפייסם ולרצות ולחלות פניהם כדי למחול על כבודם להמתין אותי עד כדי שאוכל אכילת עראי והיא מעת לעת ואצא לרפאותם ולכתוב להם פתקות ונוסחאות רפואות חליהם, לא יסור הנכנס והיוצא עד הלילה, ולפעמים באמונת התורה עד סוף שתי שעות מן הלילה או יותר אספר להם ואצום ואדבר עמהם, ואני שוכן פרקדן מרוב העיפות, ויכנס הלילה ואני בתכלית החולשה לא אוכל לדבר. סוף דבר לא יוכל אחד מישראל לדבר לי או להתחבר ולהתבודד עמי זולת יום השבת, או יבואו כל הקהל או רובם אחר התפלה, אנהיג הצבור במה שיעשה כל ימי השבוע, ויקראו קריאה חלושה עד הצהרים וילכו לדרכם וישובו קצתם ויקראו שנית אחר תפלת המנחה עד עת תפלת מעריב, זה תוכן ענייני היום. ולא ספרתי לך אלא קצת מה שתראהו אם תבא בעזרת האל יתעלה. וכשתשלים לאחינו פירוש והעתק מה שהתחלת בו, שאחר שהתחלת במצוה תגמור אותה¹⁰. ואחרי כן בא תבא ברנה על דרך הבקור לא לקבל תועלת הלמוד כי יצר זמני מאד¹¹.

אור שמח הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה ב

ביומא דף י"ט ע"ב, השח שיחת חולין עובר בעשה, שנאמר (דברים ו, ז) ודברת בם, והנה נראה דרבא אזיל אם קריאת שמע דרבנן, ומוקי ודברת בם לדברי תורה (ברכות יג, ב), אבל למאי דקי"ל דעל ק"ש קאי אין שייך זה לדרוש בם ולא בדברים בטלים, ונראה לי לבאר, דבאמת כל המצוות המה שווים לפחות שבפחותים ולמשה רבינו ע"ה, דתורה אחת יהיה לכם כתיב (במדבר טו, ט), וחייב המצוה גבול יש לה,

כמו נטילת אתרוג בנינוע בעלמא יצא, רק המדקדקים נושאים אותו כל היום וכיו"ב, ולכך לא כתבה התורה מדות רק ברמז, דלמשל מדת הנקמה (יומא כג, א) כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר (כתובות יז, א) ומלך שמחל כו', ולכך אין זה חוק בפרט שווה לכלל הישראלי, רק כל אחד לפי ערכו וכו'.

ונמצא מצוות ת"ת אשר בוודאי אם יבקש האדם טרף ומזון בכ"ז אינו נחשב למפריע מצוות ת"ת, ואספת דגניך כתיב (דברים יא, יד), וכן למשל אדם חלוש המזג, וכן כל אחד לפי ההכרחיות שלפי הרגלו, וכן לפי טוהר נפשו של אדם, כי אינו דומה בחיוב ת"ת האיש אשר נפשו מרגשת בשכלה הזך ונקשרה בעבותות אהבה לתלמוד תורה, לאיש אשר כוחות נפשו נרפים ועצלים, לכן איך היה מחוק הבורא לחוק חיוב ת"ת לכל ישראל, ונתן תורת כ"א בידו, ואין לאל יד האנושי ליתן המדה האמיתית לזה, לכן באו חכמים ופירשו לנו גדר מרכזן האמיתי של ת"ת, ק"ש בשחרית, ק"ש בערבית, קים והגית בה יומם ולילה (מנחות צט, ב), כיון שלומד קבלת המצווה ואזהרתה בשחרית ובערבית כבר קיים מצוותה, אולם יתר מזה הוא בכללי המצוות אשר נבדלו ונפרדו בזה כל איש לפי ערכו ומהותו, והיא כמו הסר מן המדות המגונות אשר נפרדו זה מזה, ובוודאי צריך להתעצם בה האדם בכל יכלתו, כי כפלה התורה הרבה פעמים ענין למודה, וצריך האדם להלהיב נפשו לשקוד על דלתותיה, כאשר הרבו לדבר בזה הספרים הקדושים, ולכן אמר (שמות יח, כ) והזהרת אתה את החוקים ואת התורות, ודבר השווה לכולם והודעת כו' ילכו בה ואת כו' אשר יעשון, שבזה אינו שוה, רק כל אחד לפי מה שהוא אדם.

ולכך אמרו בנדרים דף ח' ע"א הא קמ"ל כיון דאי [בעי] פטר נפשיה בק"ש שחרית וערבית משו"ה חייל שבועה עליה, שזה מה שמחוייב ללמוד בכל כוחו אינו מן החוקים הכוללים סוג הישראלי, ואין זה מצווה פרטית, ולכך חייל שבועה עלה, כמו בשבועה שלא אתכבד בקלון חבירו וכי"ב, ואין נוח לי מה שלמד הר"ן שם מהא דדבר דאתיא מדרשא חייל שבועה עלה, וכמו חצי שיעור, אשר זה פרטי החוקים המצוים ע"ז כל בני ישראל בלי הבדל כלל, והבן ודו"ק.

ומדברי רבינו נראה דהך דקרא ק"ש שחרית וערבית לאו דווקא ק"ש, רק הגדר הוא קביעת זמן ביום ובלילה, וזה לשונו, ואפילו עני כו' כו' חייב לקבוע זמן ביום ובלילה, שנאמר (יהושע א, ח) והגית בו יומם ולילה עכ"ל, ולשמאל פירשה התורה בעצמה גדר החיוב האמיתי המתייחס לכל בלי הבדל, ודברת בם בשכבך ובקומך בד"ת כתיב (ברכות יג, ב), ולענ"ד נראה, דאף למ"ד מצוות אינן צריכין כוונה מ"מ בעי שיהיה יודע בעת קריאתו שמע שזהו דברי תורה ויוצא בה ידי חובת למודה, ולכה"פ מה שלומד דברי תורה צריך לדעת, ולכך אמר רבא מנחות צ"ט ע"ב [אף דסובר מצוות אין צריכות כוונה] מצווה למידענהו לע"ה, שבזה ידעו שלומדים ד"ת, ולענין לצאת בה ידי חובת ת"ת נראה ברור דצריך מן התורה לאמר כל הפרשה של ק"ש [אף דלענין ק"ש סגי בפסוק אחד לדעת רבים, ועיין חינוך] דצריך לאמר חיוב דיני ת"ת ואזהרת למודה, ובפסוק ראשון לא סגי, רק לענין ק"ש דהוא קבלת עול מלכות שמים סגי בפסוק אחד מה"ת.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף סא עמוד ב

תנו רבנן: פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה, בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה. אמר ליה: עקיבא, אי אתה מתירא מפני מלכות? אמר לו: אמשול לך משל, למה הדבר דומה - לשועל שהיה מהלך על גב הנהר, וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום, אמר להם: מפני מה אתם בורחים? אמרו לו: מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם. אמר להם: רצונכם שתעלו ליבשה, ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם? אמרו לו: אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות? לא פקח אתה, אלא טפש אתה! ומה במקום חיותנו אנו מתיראין, במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה! אף אנחנו, עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה, שכתוב בה כי הוא חייר וארך ימיר - כך, אם אנו הולכים ומבטלים ממנה - על אחת כמה וכמה. אמרו: לא היו ימים מועטים עד שתפסוהו לרבי עקיבא וחבשוהו בבית האסורים, ותפסו לפפוס בן יהודה וחבשוהו אצלו. אמר לו: פפוס! מי הביאך לכאן? אמר ליה: אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה, אוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים. בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו: רבינו, עד כאן? אמר להם: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך - אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי: מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו? היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד. יצתה בת קול ואמרה: אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד. אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: זו תורה וזו שכרה? ממתים ירך ה' ממתים וגו'! - אמר להם: חלקם בחיים. יצתה בת קול ואמרה: אשריך רבי עקיבא שאתה מזומן לחיי העולם הבא.